

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Habborn SE0710240

Foto: Anna-Maria Eriksson.

Namn:	Habborn
Områdeskod:	SE0710240
Områdestyp:	SPA 2018–05 SCI 2020–03
Area:	459,7 hektar
Skyddsform:	Naturresevat
Kommuner:	Härnösand, Kramfors
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen Västernorrland
Ägarförhållanden:	Staten genom Naturvårdsverket
Uppdaterad:	2024–01
Diarienummer:	511-963-2024

Innehållsförteckning

Natura 2000	3
Bevarandeplan	3
Tillståndsplikt	3
Grunder för utpekande av Natura 2000-området	4
Ingående naturtyper och arter i området Habborn	4
Bevarandesyfte	5
Bevarandemål	6
Bevarandemål för ingående naturtyper och arter.....	6
Områdesbeskrivning	8
Rödlistade arter.....	8
Ekologiska förutsättningar	10
För området i dess helhet.....	10
För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet	10
För ingående arter enligt fågeldirektivet.....	11
Hotbild	15
Hotbild mot ingående naturtyper och arter	15
Bevarandeåtgärder	17
Områdesskydd och artskydd.....	17
Skötsel och förvaltning.....	17
Bevarandestatus	18
Bevarandestatus för ingående naturtyper och arter.....	18
Uppföljning	19
Kartor och kartverktyg	20
Referenser och information	22
Bilaga – förklaringar av begrepp	23

Natura 2000

Natura 2000 heter det ekologiska nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till ett långsiktigt bevarande av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Genom att upprätta Natura 2000-områden bevaras värdefulla livsmiljöer och risken för utrotning av vilda växter och djur reduceras. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att utpekade naturtyper och arter enligt naturvårdsdirektiven har en gynnsam bevarandestatus, det vill säga, att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Som en vägledning vid arbetet med att bevara naturvärden i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

Bevarandeplan

Bevarandeplanen behandlar områdets utpekade naturtyper och arter som finns upptagna i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. En viktig del är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt de naturtyper och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas. Bevarandeplanen är dels en informationskälla för berörda aktörer och allmänheten om området och dess ingående naturvärden, dels ett vägledande dokument för att underlätta bedömningar och prövningar som avses i 7 kap. 28a-29 §§ miljöbalken. För förklaringar av återkommande begrepp i bevarandeplanen, se Bilaga.

Tillståndsplikt

För att naturvärden inte ska skadas krävs det särskilt tillstånd för verksamheter och åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön och bevarandevärden i ett Natura 2000-område. Detta regleras i 7 kap. 27–29 §§ miljöbalken och gäller även för verksamheter och åtgärder utanför ett Natura 2000-område om dessa anses kunna påverka naturmiljön och arter inom Natura 2000-området. För att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver verksamhetsutövaren samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet. Eftersom området även är naturreservat kan det krävas en dispens från naturreservatets föreskrifter för åtgärder som ska genomföras inom naturreservatet. För mer information, läs på Länsstyrelsens hemsida eller kontakta en handläggare.

Grunder för utpekande av Natura 2000-området

Ingående naturtyper och arter i området Habborn

Habborn är utpekad att ingå i Natura 2000-nätverket enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet på grund av att det inom området förekommer ingående naturtyper och arter (tabell 1 och 2).

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

Naturtyp	EU-Kod	Areal (hektar)	Andel (procent)
Taiga	9010*	375,5	82
Öppna mossar och kärr	7140	38,1	8,3

* = Prioriterad naturtyp.

Tabell 2. Ingående arter enligt fågeldirektivet.

Art	Vetenskapligt namn	EU-Kod
Gråspett	Picus canus	A234
Spillkråka	Dryocopus martius	A236
Päruggla	Aegolius funereus	A223
Sparvuggla	Glaucidium passerinum	A217
Orre	Lyrurus tetrix	A409
Järpe	Tetrastes bonasia	A104
Tjäder	Tetrao urogallus	A108

En karta över naturtypernas utbredning inom området finns att tillgå längst bak i dokumentet, se avsnitt Kartor och kartverktyg.

Bevarandesyfte

Natura 2000-området Habborn är ett stort och variationsrikt naturskogsområde med värdefulla våtmarks- och vattenmiljöer som hyser en rik fågelfauna. Det främsta bevarandesyftet är att säkerställa en gynnsam och hållbar bevarandestatus för områdets ingående naturtyper och arter:

- 9010 Taiga
- 7140 Öppna mossar och kärr
- A234 Gråspett
- A236 Spillkråka
- A223 Pärluggla
- A217 Sparvuggla
- A409 Orre
- A104 Järpe
- A108 Tjäder

Habborn är skyddat som naturreservat (Habborsbergens naturreservat) enligt svensk lagstiftning och innefattar därmed en specifik skötselplan med skötselåtgärder och förvaltning som även främjar till att uppnå bevarandesyftet för området.

Bevarandesyftet ska uppnås och bibehållas genom naturlig fri utveckling för grandominerade skogsbestånd, våtmarksområden och vattenmiljöer. Partier rika på lövträd ska förvaltas så att de fortsättningsvis kan bibehålla ett större lövträdsinslag och därmed gynna naturvärden knutna till lövträd. Vidare ska brandpräglade delområden förvaltas så att de fortsättningsvis kan upprätthålla en brandpräglad beståndsstruktur och därmed gynna naturvärden knutna till brand. Utpekade arter enligt fågeldirektivet ska ha en gynnsam bevarandestatus, vilket innebär att de långsiktigt ska finnas kvar i området i hållbar omfattning.

För mer information om skötsel av området, se avsnittet [Bevarandeåtgärder](#).

Bevarandemål

Övergripande bevarandemål för områdets ingående naturtyper och arter är följande:

- Arealen för respektive naturtyp ska bibehållas.
- Populationer för typiska arter för ingående naturtyper ska inte minska.
- Naturlig hydrologi och hydrokemi inom området ska råda.
- Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda.
- Utpekade arter enligt fågeldirektivet ska inneha en gynnsam bevarandestatus.

Bevarandemål för ingående naturtyper och arter

I tabell 3 och 4 finns en sammanställning för ingående naturtyper och arter av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för områdets ingående naturtyper.

9010 Taiga
➤ Naturtypen bibehålls i minst 375,5 hektar. ➤ Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. Det innebär att barrträd och lövträd självföryngras och att området är rikt på strukturer som gamla träd, döda stående och liggande träd i olika nedbrytningsstadier, både av barrträd och lövträd. ➤ Typiska arter för naturtypen ska inte ha minskande populationer. ➤ Långskägg (<i>Usnea longissima</i>) ska finnas på minst 45 träd. ➤ En hög andel lövträd ska upprätthållas över tid. ➤ Talldominerade delar ska fortsatt vara brandpräglade med en öppen till halvöppen bestandsstruktur med solexponerade förhållanden.
7140 Öppna mossar och kärr
➤ Naturtypen bibehålls i minst 38,1 hektar. ➤ Naturlig hydrologi och hydrokemi ska råda. ➤ Typiska arter för naturtypen ska inte ha minskande populationer. ➤ Befintliga strukturer och funktioner i naturtypen ska vara oförändrade, undantaget naturliga förändringar.

Tabell 4. Bevarandemål för områdets ingående arter.

A234 Gråspett
➤ Arealen för artens livsmiljö, taiga, ska bibehållas. ➤ Förutsättningar ska finnas för att arten årligen ska kunna häcka och födosöka inom eller i anslutning till området.
A236 Spillkråka
➤ Artens livsmiljö, taiga, ska bibehållas. ➤ Förutsättningar ska finnas för att arten årligen ska kunna häcka och födosöka inom eller i anslutning till området

A217 Sparvuggla
➤ Artens livsmiljö, taiga, ska bibehållas. ➤ Andelen stående död ved, dock minst 5 procent av totalvolymen ved (boträd), ska bibehållas.
A223 Pärluggla
➤ Artens livsmiljö, taiga, ska bibehållas. ➤ Andelen stående död ved, dock minst 5 procent av totalvolymen ved (boträd), ska bibehållas.
A409 Orre
➤ Artens livsmiljö, taiga och våtmarker, ska bibehållas. ➤ Spelplatser ska lämnas orörda.
A104 Järpe
➤ Artens livsmiljö, taiga och våtmarker, ska bibehållas.
A108 Tjäder
➤ Artens livsmiljö, taiga och våtmarker, ska bibehållas. ➤ Spelplatser ska lämnas orörda.

Områdesbeskrivning

Habborn är ett 460 hektar stort naturskogsområde och utgörs av Mellansjöbergets, Svartabborrtjärnskullarnas och Lutmyrhöjdens branta nord- och östsluttningar ner mot Lutmyrån och sjön Lill-Habborn. Området ligger 220–385 meter över havet och delar av området befinner sig således över högsta kustlinjen. Terrängen varierar i blockighet med inslag av branta lodytor och marken är mestadels av frisk blåbärstyp.

Skogarna är i huvudsak grandominerade med bitvis stora inslag av asp och björk som uppkommit genom bränder på 1800-talet. Säl, rönn och gråal förekommer också men mer sparsamt. Brandprägel kan ses i området i form av brandljud på levande tallar och tallved. Beståndsåldrarna är 120–140 år, en del tallöverståndare är ännu äldre. Det rinner skogsbäckar i området och det rörliga markvattnet i sluttningarna skapar ställvis frodvuxna granar och högrötsvegetation. Längs Lutmyrån finns ett flertal myrmarksområden med gott om torrakor och lavbeksådda småväxta granar. Här finns även översilningsmarker och ren sumpskog. Området är ställvis rikt på de strukturer som kännetecknar ett naturligt fungerande ekosystem såsom gamla träd, döda stående träd, försvagade träd och liggande döda träd. Området har sedan tidigare dimensionsavverkats men tack vare den branta och svårtillgängliga terrängen har skogsbruket begränsats och delar av skogen är tämligen naturskogsartad.

Området hyser ett högt ornitologiskt bevarandevärde och regelbundet kommer häckande sommargäster som sångsvan, trana och skogssnäppa. Skogsfåglar som tjäder, orre och järpe är tämligen vanligt. Även bohålshäckande arter som sparvuggla, pärluggla, spillkråka och gråspett finns i området.

En inventering av den hotade Natura 2000-arten brokig aspmyscelbagge (*Agathidium pulchellum*) har utförts i den sydvästra delen av området. Arten påträffades inte, däremot observerades 3 lågor i området med förekomst av gul ullklubba (*Trichia decipiens*) som är artens värdväxt under larvutvecklingen. Den hotade hänglaven långskägg (*Usnea longissima*) förekommer inom området, arten är även starkt tillbakaträngd i Europa.

Rödlistade arter

I delar av området förekommer ett flertal rödlistade arter och arter som signalerar höga naturvärden men som inte är utpekade i art- och habitatdirektivet. I tabellen nedan visas en sammanfattning av noterade artförekomster inom området. Observera att sammanfattningen inte är heltäckande och komplett, då området är otillräckligt undersökt. Fler rödlistade arter förekommer sannolikt inom områdets gränser. Flera av dessa listade arter är också typiska arter för naturtypen Taiga (9010) och utgör en av bedömningsgrunderna för naturtypens bevarandestatus.

Rödlistekategorier definieras enligt SLU Artdatabankens rödlista år 2020: LC = Livskraftig, DD = Kunskapsbrist, NT = Nära hotad, VU = sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad, RE = Nationellt utdöd.

Tabell 5. Sammanfattning av rödlistade arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.

Art	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
Timmerskapania	Scapania apiculata	EN
Långskägg	Usnea longissima	VU
Rynkskinn	Phlebia centrifuga	VU
Lappticka	Amylocystis lapponica	VU
Blackticka	Steccherinum collabens	VU
Liten hornflikmossa	Lophozia ascendens	VU
Vedsäckmossa	Calypogeia suecica	VU
Aspgelélav	Collema subnigrescens	VU
Doftskinn	Cytostereum murrayi	NT
Stjärntagging	Asterodon ferruginosus	NT
Ullticka	Phellinidium ferrugineafusum	NT
Gränsticka	Phellogilus nigrolimitatus	NT
Granticka	Porodaedalea chrysoloma	NT
Rosenticka	Rhodofomes roseus	NT
Lunglav	Lobaria pulmonaria	NT
Knottrig blåslav	Hypogymnia bitteri	NT
Småflikig brosklav	Ramalina sinensis	NT
Stiftgelélav	Collema furfuraceum	NT
Vedflikmossa	Lophozia guttulata	NT
Vedtrappmossa	Crossocalyx hellerianus	NT

Ekologiska förutsättningar

För området i dess helhet

Ett stort och sammanhängande naturskogsområde med flertalet myrmarker och mindre vattendrag är en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge inte området påverkas av exploatering, såsom skogsbruk och att hydrologin inte påverkas i närområdet.

Vidare bidrar förvaltning^s- och skötselåtgärder som är specifikt framtagna för området till att skapa förutsättningar för gynnsam bevarandestatus av området. Den övergripande skötseln för Habborn är i huvudsak fri utveckling som följd av naturligt förekommande processer, vilket ger ingående naturtyper och arter förutsättningar för gynnsam bevarandestatus. Brandpräglade skogsbestånd och skogspartier rika på lövträd ska förvaltas på ett sådant sätt att naturvärden knutna till brand och lövträd gynnas och upprätthålls.

Natura 2000-området Habborn ingår även i en större skoglig värdestrakt, Habborn-Sela. Värdestrakter är landskapsavsnitt som innehåller en större täthet av värdekärnor med höga naturvärden och som därmed skapar förutsättningar för konnektivitet mellan skyddsvärda naturområden i landskapet.

Avsnitten nedan beskriver områdets ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet och vilka ekologiska förutsättningar som är nödvändiga för en gynnsam bevarandestatus för varje enskild naturtyp och art.

Avsnitten kan vara en vägledning vid arbetet med att bevara naturvärden i området.

För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

9010 Taiga

Naturtypen innefattar naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklats naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) med mera.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av trädbestånd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.

- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, till exempel stormfällningar, insekts- och svampangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved: grenar, torrträd, lågor mm. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi och hydrokemi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.
- Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) exempelvis asp, björk och sälg är viktiga substrat och dessutom viktiga bohålsträd för fågelarter.
- I områden med brandhistorik är vissa typer av strukturer en förutsättning för många typiska arter, framför allt brandberoende och/eller brandgynnade insekter.

7140 Öppna mossar och kärr

Naturtypen är brett definierad och innefattar mossar och kärr som är sluttande, svagt välvda eller plana. Det är fattiga-intermediära öppna eller mycket glest skogbevuxna myrmarker med högst 30 procent krontäckning (för trädsikt med träd högre än 3 meter). Naturtypen omfattar även öppna kärr och våtmarker i anslutning till sjöar och vattendrag och är därmed en av de vanligaste våtmarkerna i Sverige. Habitatet är heterogent men domineras av våtmarksarter som till exempel vitmossarter, starrarter, ängsull och vattenklöver.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Populationerna hos de typiska arterna i naturtypen minskar inte påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Hydrologi och hydrokemi bör vara intakt och inte påverkas negativt. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av mänsklig påverkan utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar.
- Vattenregimen i vattendragen som går genom myrarna bör vara så naturlig som möjligt.
- De naturliga strukturer/formelement (till exempel tuvor, höljor, kärrfönster, slukhål, dråg, gungflyn) och de vegetationstyper som naturligt finns på myrarna bibehålls. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar.

För ingående arter enligt fågeldirektivet

A234 Gråspett

Arten behöver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av blandskogsbestånd och barrskogsbestånd med rika inslag av grova lövträd och död lövved. Boträd utgörs främst av grov asp men kan även vara tall, björk, rönn och gråal. Arten häckar numera ofta i kvarlämnade grova aspar på hyggen. Gråspetten livnär sig till stor del på myror och andra

marklevande insekter varför förekomsten av ljusöppna, solexponerade miljöer i skogen är mycket viktig. Historiskt sett har arten, liksom övriga hackspettar, gynnats av skogsbränder. På kort sikt genom insektsrikedomen på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av så kallade lövbrännor. Arten föredrar områden med rik förekomst av död ved och vedlevande insekter som alternativföda under vinterhalvåret. Gråspetten rör sig över tämligen stora områden under häckningstiden, mellan 50–100 hektar. Flera undersökningar tyder på att det handlar om flera hundra upp till tusen hektar stora områden (1 – 5000 hektar).

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God tillgång på död ved och därmed ökade födoresurser i form av insekter.
- Tillgång till lämpliga häckningsplatser, främst i form av grov asp, tall eller björk.
- Tillgång till öppna, solexponerade miljöer i skogsbestånden då arten livnär sig på bland annat myror.

A236 Spillkråka

Arten bygger bo i grova träd, främst asp, tall eller bok. För att spillkråkan ska häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 centimeter för asp och 40 centimeter för tall.

Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo. Födan består främst av vedlevande insekter och hästmyror och arten födosöker ofta lågt i träd, på stubbar med mera. Spillkråkan är en stannfågel och reviren är stora, normalt mellan 100 – 1000 hektar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till lämpliga häckningsplatser, boträd, främst i form av grov asp och tall.
- Tillgång till död ved och lämplig föda i form av vedlevande insekter och hästmyror.

A223 Päruggla

Pärugglan häckar främst i tät granskog i anslutning till lämpliga födosöksområden i form av öppen mark såsom stormfällan, myrar, kalhyggen och småskaligt jordbrukslandskap. Den behöver god tillgång till lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork, men även skogsmöss och småfåglar. Arten häckar i ihåliga träd, framför allt i gamla spillkråkehål men även i bohål från större hackspett, gröngöling och i så kallade skorstenstubbar. Eftersom det råder en akut brist på naturliga boplatser häckar en stor del av beståndet numera i specialuppsatta holkar. I etablerade par kan hanen vara mycket stationär på grund av bristen på lämpliga boplatser. Arten jagar över arealer på 300 – 1000 hektar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God tillgång till häckningsplatser i form av ihåliga träd.
- Tillgång till lämpliga födosökslokaler som till exempel stormfällan, mindre myrmarker, småskaliga jordbrukslandskap och i viss mån även kalhyggen.
- För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter.

A217 Sparvuggla

Den optimala häckningsmiljön för arten är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd, främst asp, björk och al. Sparvugglan är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och kan förekomma likaväl i naturskogsbestånd som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga boträd finns att tillgå, oftast i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett. Arten är svår att få häckande i holkar. I södra Sverige hittar man den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i bestånd av äldre asp. Sparvugglan är i huvudsak en stannfågel. Vissa vintrar sker mer omfattande rörelser söderut. Arten jagar över arealer i storleksordningen 150 hektar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett.
- Tillgång till lämplig föda i form av gnagare och småfåglar.

A409 Orre

Orren häckar främst på hedar och mossar men även på tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder. I skärgårdsmiljöer häckar arten på kala skär och öar och i fjälltrakterna i fjällbjörkskogarna. Under sommaren består födan främst av insekter och vegetabilier som till exempel blåbärsblom. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter viktigt för kycklingarnas överlevnad. Under vinterhalvåret är björkknoppar en viktig födoresurs. Orren är en stannfågel och rör sig vanligtvis inom ett område i storleksordningen 2500–7500 hektar

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till öppen mark, som till exempel mossar.
- Tillgång till viktiga födoresurser som insekter och björkknoppar.

A105 Järpe

Arten trivs i täta skogar med främst gran, al, björk och asp, dock bör lövträdsandelen i reviret överstiga 10 procent för att området ska accepteras. Hög markfuktighet och förekomst av alkärr, surdråg och bäckar är gynnsamt för arten. God tillgång till insekter är viktiga för kycklingarnas överlevnad medan alknoppar, alhängen och björkknopp är viktiga födoresurser vintertid. I anslutning till födoresurserna krävs även skydd i form av grantätningar. Järpen är en stannfågel och är mycket stationär inom sitt revir på 25–50 hektar, när ett par etablerat sig stannar det på en plats så länge biotopen är intakt.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Tillgång till lämplig föda i form av insekter och lövträdsknopp från al och björk.
- Tillgång och bevarande av lämpliga habitat i form av större områden av täta granskogsavsnitt med inslag av lövträd och gärna i anslutning till alkärr eller surdråg.

- Tillgång till våta partier som exempelvis kärr, myrmarker, bäckar eller sumpskog.

A108 Tjäder

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden för att den ska finnas i livskraftiga bestånd. Vintertid kräver arten förekomst av äldre talldominerade skogar då födan består av tallbarr och tallskott, medan den sommartid påträffas i mycket varierande marker, allt från gammal bärrik skog där blåbärsris är en viktig födoresurs, som till nyupptagna hyggen. Förekomsten av våtmarker är en mycket betydelsefull faktor, då hönan under den tidiga våren till stor del livnär sig på späda skott av tuvull. Våtmarker är dessutom en viktig biotop för kycklingarna, som under de första levnadsveckorna livnär sig på insekter. Dessutom är arten starkt bunden till specifika lekplatser. Tjädern är en stannfågel och rör sig normalt inom ett område på cirka 2500 hektar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Stora, variationsrika skogsområden med inslag av våtmarker.
- Spelplatser lämnas orörda.
- Tillgång till födoresurser som insekter samt barr- och skott av tall.

Hotbild

Hotbilden är en utvärdering av de hot som finns mot de ingående naturtyperna, arterna och för Natura 2000-området som helhet. De allvarligaste hoten är sådana som förstör eller allvarligt skadar miljöer, funktioner och strukturer i området. Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär, till exempel klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. I övervakningsarbetet är det viktigt att i mån av resurser redovisa hur de globala problemen utvecklas på såväl objekts- som länsnivå. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-område ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Övergripande hotbilder för områdets ingående naturtyper och arter är följande:

- Skogsbruksaktiviteter i eller i angränsning till området.
- Olika former av exploateringsverksamheter.
- Åtgärder som påverkar hydrologin och hydrokemin negativt i området.
- Minskade arealer och förändringar av livsmiljöer för fågelfaunan i området.

Habborn är skyddat som naturreservat enligt svensk lagstiftning vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar verksamheter och åtgärder inom naturreservatet som kan skada naturmiljön.

Hotbild mot ingående naturtyper och arter

Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-områdets naturtyper och arter negativt visas nedan i tabell 6 och 7.

Tabell 6. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper negativt

9010 Taiga
➤ Skogsbruk: avverkning, gallring eller röjning eller liknande exploatering i angränsande områden kan påverka området och lokalklimatet negativt. ➤ Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket såsom gödslning, markberedning och dikning i angränsande områden. ➤ Plantering och förekomst av främmande trädslag i angränsande områden. ➤ Anläggande av skogsbilvägar som angränsar till området kan påverka lokalklimat och hydrologi negativt.
7140 Öppna mossar och kärr
➤ Markavvattnande åtgärder liksom dämning som kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt samt habitatets torvbildning och torvnedbrytning. ➤ Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet, till exempel genom uttorkning, ökad igenväxning och erosion. ➤ Torvbrytning eller annan exploatering har negativa konsekvenser på naturtypen. ➤ Genom att anlägga skogsbilvägar eller dylikt i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området påverkas negativt.

- Skogsbruk i närliggande områden som avverkning eller gallring, kan förändra hydrologin, samt orsaka läckage av näringsämnen in på myrmarken.
- Spridning av aska, kalk eller gödningsämnen kan förändra vegetationens artsammansättning. Även spridning från närliggande områden kan vara skadligt genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve kan förändra vegetationssammansättningen och även skapa igenväxning av naturtypen.

Tabell 7. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets arter negativt.

A234 Gråspett
➤ Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten. ➤ Minskande tillgång på död ved. ➤ Ökad täthet av skogsbestånd ger mindre solexponerade öppna ytor, vilket minskar artens födoresurser.
A236 Spillkråka
➤ Minskad lövandel, ökad granandel och mera homogena bestånd i södra och mellersta Sverige missgynnar arten. ➤ Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade skogstrakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar. ➤ Eftersom spillkråkan i stor utsträckning livnär sig på hästmyror missgynnas den med största säkerhet av stubbrytning och GROT-uttag.
A223 Päruggla
➤ Försämrade tillgång på byte i skog till följd av ensartade barrmonokulturer, samt minskade arealer av öppna ytor som följd av minskat jordbruk. ➤ Minskande tillgång på död ved ger sämre tillgång på bohål.
A217 Sparvuggla
➤ Minskande tillgång på stående hålträd (boträd). ➤ Minskande andel bytesdjur (födoresurser).
A409 Orre
➤ Allt tätare skog och därigenom allt sämre som födosökmiljö. ➤ Ett alltför intensivt jakttryck.
A104 Järpe
➤ Ett alltför intensivt jakttryck. ➤ Minskade arealer och fragmentering av livsmiljöer. ➤ Minskad tillgång till föda.
A108 Tjäder
➤ Ett alltför intensivt jakttryck. ➤ Minskande tillgång till lämpliga livsmiljöer. ➤ Förändringar eller förstörelse av spelplatser.

Bevarandeåtgärder

Områdesskydd och artskydd

Habborn är skyddat som naturreservat enligt svensk lagstiftning och anses därför inneha det rättsliga skydd som kan tänkas behövas. Vidare är utpekade arter enligt fågeldirektivet fridlysta enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) vissa arter regleras även under Jaktlagen (1987:259) och Jaktförordningen (1987:905).

Skötsel och förvaltning

Området sköts i enlighet med den skötselplan som finns för naturreservatet. Den huvudsakliga skötseln för området är fri utveckling. Våtmarksområden och vattenmiljöer ska utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer, vilket innebär att processer och strukturer såsom hydrologi och hydrokemi med därtill hörande vattenståndsvariationer ska utvecklas ostört och fritt efter naturligt förekommande processer.

På motsvarande sätt ska grandominerade skogar utvecklas fritt, vilket innebär fortsatt utveckling av grannaturskogsvärden såsom gamla, grova träd, död ved i form av stående och liggande träd i varierande successionsstadier, som är kännetecknande för ett naturligt fungerande skogsekosystem. För partier rika på lövträd bör lövträds gynnande åtgärder utföras för att upprätthålla och gynna naturvärden knutna till lövträd, vilket innebär möjlighet till att lövträd självföryngras och fortsatt utveckling av gamla, grova träd, döda och döende liggande och stående lövträd. För att bibehålla en brandpräglad beståndsstruktur och gynna naturvärden knutna till brand bör naturvårdsbränningar utföras i delar av området. I dagsläget anses det dock vara svårt att genomföra naturvårdsbränningar i området på grund av topografin och få naturliga brandbegränsningslinjer.

Ett fåtal diken förekommer i våtmarker inom området men åtgärdsbehovet för igenläggning av diken bedöms som lågt i dagsläget. En sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 8.

Tabell 8. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder.

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Prioritet
Fri utveckling	Tills vidare	1
Naturvårdsbränning	Vid behov, utvärdera löpande	2
Lövträds gynnande åtgärder	Vid behov, utvärdera löpande	3
Eventuell igenläggning av diken	Vid behov	3

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet bedöms i dagsläget vara gynnsam då området är relativt opåverkat av modernt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

Bevarandestatusen anses ha förutsättningar att kunna bibehållas då området även är skyddat som naturreservat vilket ger rättsligt skydd och hindrar exempelvis olika former av exploateringsverksamheter inom områdets gränser.

Habborna ligger i en skoglig värdetrakt där flera skyddade områden finns inom ett landskapsavsnitt. Närheten till andra områden med höga naturvärden medför att arters spridning däremellan underlättas vilket sannolikt har en positiv inverkan på bevarandestatusen för områdets naturtyper och arter.

Observera att området är otillräckligt undersökt, varför bevarandestatusen med säkerhet inte kan fastställas.

Bevarandestatus för ingående naturtyper och arter

9010 Taiga

Naturtypen bedöms i dagsläget ha gynnsam bevarandestatus i området. För brandpräglade skogsbestånd i området med målet att bevara en brandpräglad struktur är bevarandestatusen osäker på grund av att förvaltning av brandpräglade delar genom naturvårdsbränning i området är begränsat av säkerhetsmässiga skäl. Skulle naturvårdsbränning aktualiseras alternativt utförande av mekaniska brandefterliknande åtgärder anses bevarandestatusen vara gynnsam även för dessa partier.

7140 Öppna mossar och kärr

Naturtypen bedöms i dagsläget ha gynnsam bevarandestatus i området då god hydrologisk regim råder. Det förekommer enstaka diken i våtmarksområdena men de anses i dagsläget ha låg påverkan på strukturer och funktioner. De diken som finns kan komma att läggas igen om framtida undersökningar visar att åtgärden är nödvändig för att främja gynnsam bevarandestatus.

Ingående fågelarter enligt fågeldirektivet

För de ingående arterna kan bevarandestatus inte bedömas på områdesnivå i dagsläget då området är otillräckligt undersökt.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000-område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

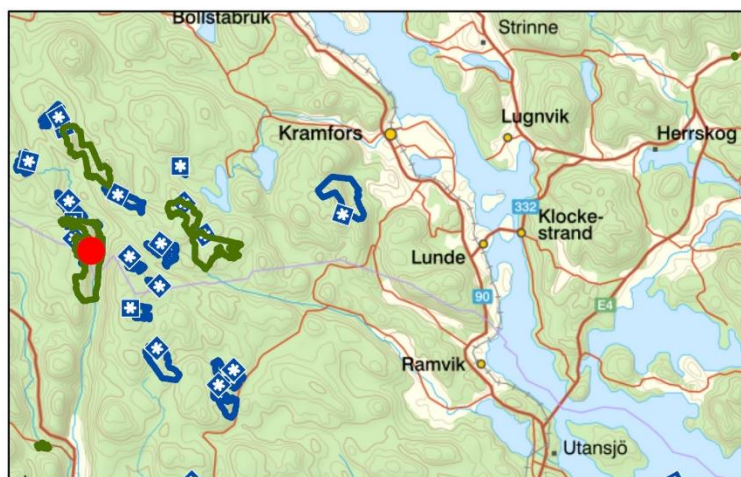
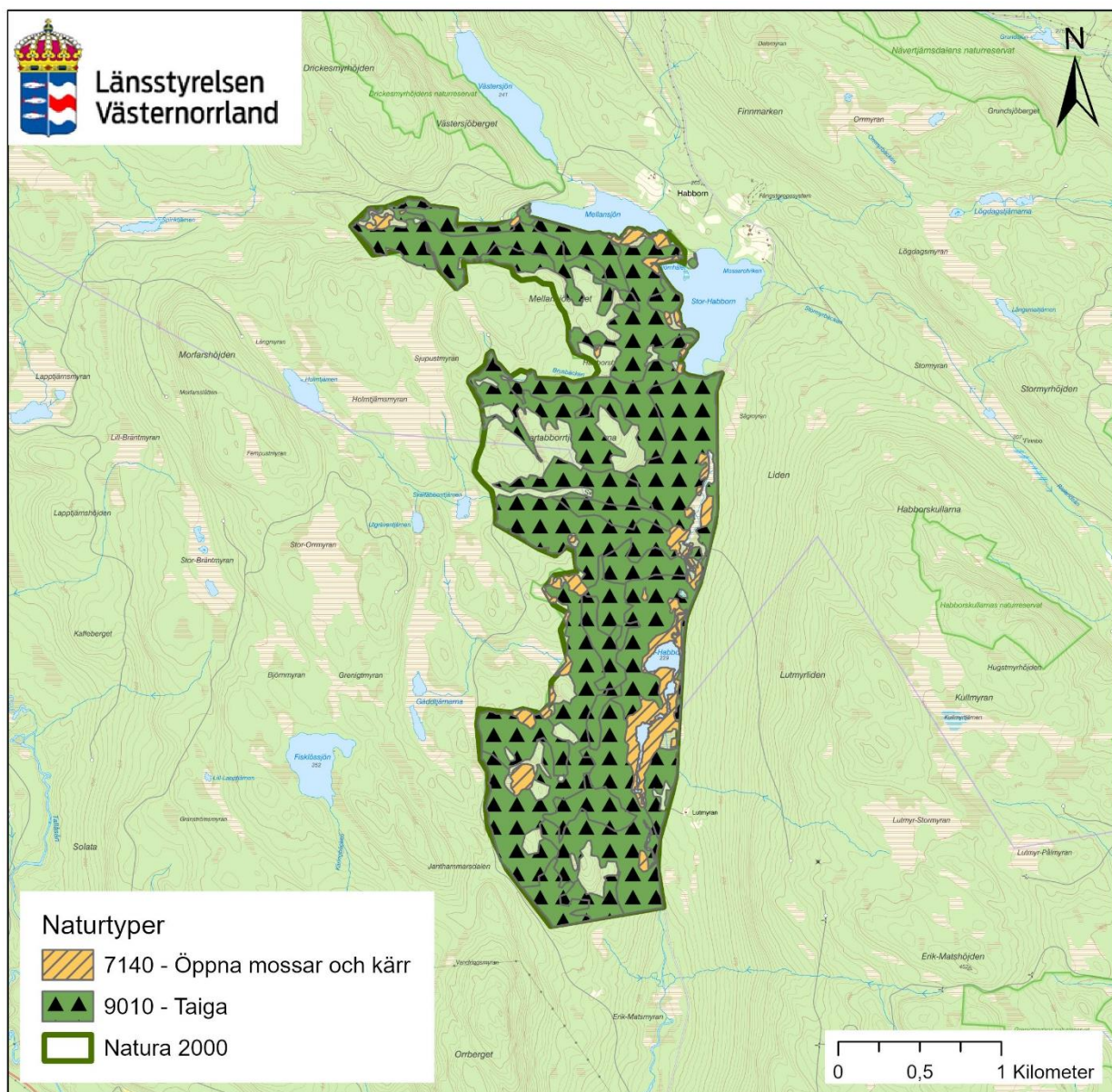
Kartor och kartverktyg

Nedan finns en naturtypskarta och en mindre översiktskarta som visar Natura 2000-områdets belägenhet. Naturtypskartan visar de ingående naturtypernas utbredning i området.

Resterande tomma arealer inom Natura 2000-områdets gränser uppfyller i dagsläget inte kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter inom enskilda Natura 2000-områden går att hitta med hjälp av kartverktyget **Skyddad natur** som finns på Naturvårdsverkets hemsida. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, till exempel genom fältinventeringar.

Naturtypskarta och översiktskarta över Natura 2000-området Habborn.

© Länsstyrelsen Västerbotten
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Referenser och information

Art-och habitatdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Fågeldirektivet. Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, officiell svensk översättning.

Förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m. m. (SFS 1998:1252). Klimat- och näringslivsdepartementet. Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. | Sveriges riksdag (riksdagen.se)

L-O., Wikars & P., Löfgren. (2020). Inventering av Natura 2000-arten brokig aspmycelbagge i Jämtlands och Västernorrlands län 2020.

Länsstyrelsen Västernorrland. (2020). Handlingsplan för grön infrastruktur i Västernorrland – kunskapsunderlag och åtgärder. Rapport 2020:04.

Länsstyrelsen Västernorrland. (2017). Habborsbergen naturreservat, beslut och skötselplan. Västernorrland | Länsstyrelsen Västernorrland (lansstyrelsen.se)
Diarienummer: 511-4840-12

Miljöbalk (SFS 1998:808). Klimat- och näringslivsdepartementet. Miljöbalk (1998:808) | Sveriges riksdag (riksdagen.se).

Naturvårdsverket. (2017). Förutsättningar för provningar och tillsyn i Natura 2000-områden. Utgåva 1, 2017:1.

Naturvårdsverket. (2020). Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv – resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013–2018.

SLU Artdatabanken. (2020). Röddlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

För mer information om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)

Naturtypskarta kartverktyg: Skyddad natur (naturvardsverket.se)

För mer information eller vid frågor, besök Länsstyrelsen Västernorrlands hemsida eller kontakta en handläggare.

Bilaga - förklaringar av begrepp

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa **gynnsam**

bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa **gynnsam bevarandestatus** för de ingående naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Bevarandemål

Bevarandemålen som sätts för varje utpekad naturtyp och art beskriver vad bevarandesyftet innebär i praktiken. Bevarandemålen ska beskriva vad en gynnsam bevarandestatus innebär för varje naturtyp eller art. Bevarandemålen ska sättas utifrån aktuell bevarandestatus för varje naturtyp och art. Föreligger god bevarandestatus sätts bevarandemålen så att bevarandestatusen kan upprätthållas i området.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen kan bedömas som gynnsam, otillfredsställande eller dålig.

Bevarandestatusen för en naturtyp eller art bestäms av de faktorer som negativt påverkar en naturtyp eller art på lång sikt. Med påverkan avses faktorer som långsiktigt kan förändra naturtypers utbredning, funktion, strukturer eller typiska arters förekomst i naturtypen. För arter avses faktorer som långsiktigt påverkar artens utbredning och storleken hos dess populationer. En gynnsam bevarandestatus för naturtyper innebär att dess utbredningsområde är stabila eller ökande, att dess nödvändiga strukturer och funktioner finns kvar på lång sikt och att dess typiska arter i naturtypen är gynnsam. En gynnsam bevarandestatus för arter innebär att det finns tillräckligt med areal med lämplig livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt och att artens utbredning och dess populationer inte minskar och sannolikt inte kommer minska inom en överskådlig framtid.

EU-koder

Varje Natura 2000-område får en unik områdeskod, dessutom har samtliga arter och naturtyper som ingår i EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv en egen kod. Förteckning över koder för ingående naturtyper och arter finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Typisk art

En typisk art i en naturtyp fungerar som en indikator, deras förekomst indikerar en gynnsam bevarandestatus hos naturtypen eftersom typiska arter reagerar relativt tidigt på förändringar i sitt habitat.